

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Vliv prostituce na psychiku a sexualitu ženy

Bakalářská práce

Autor: Linda Špásová
Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: Lucie Špráchalová, Ph.D.
Oponent práce: PhDr. Stanislav Pelcák, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Linda Špásová

Studium: P17P0379

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Název bakalářské práce: **Vliv prostitute na psychiku a sexualitu ženy**

Název bakalářské práce AJ: The impact of prostitution on psyche and sexuality of woman

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá tématem vlivu prostitute na sexualitu a psychickou stránku ženy. Práce řeší klíčové pojmy v problematice prostitute, její rozdělení a v neposlední řadě zákonitosti sociální práce s osobami, které poskytují placené sexuální služby. Cílem bakalářské práce je zmapovat vliv poskytování sexuálních služeb na osobní život. Metodou zkoumání je zvolen rozhovor.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X. HRČKA, M. 2001. Sociální deviace. 1. vyd. Praha: SLON. ISBN 80-85850-68-0. RINGDAL, N. J. 2000. Nejtěžší povolání světa: kapitoly z dějin prostitute. 1. vyd. Brno: Doplněk. ISBN 80-7239-046-5. CHMELÍK, Jan a kol. Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita. vyd.1. Praha. Portál 2003. s. 2002. ISBN 80-7178-739-6

Garantující pracoviště: Katedra sociální patologie a sociologie,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Špráchalová

Oponent: PhDr. Stanislav Pelcák, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 13.2.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Vliv prostituce na psychiku a sexualitu ženy vypracovala pod vedením vedoucího práce Lucie Špráchalové, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 1. 5. 2021

Linda Špásová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní Lucii Špráchalové, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce a cenné rady. Rovněž děkuji všem respondentkám, které mi ochotně poskytly rozhovor a věnovaly mi tak svůj čas. Také bych ráda poděkovala Národní digitální knihovně, bez které by se v této nelehké době tato práce psala velmi těžko.

Anotace

ŠPÁSOVÁ, Linda. *Vliv Prostituce na psychiku a sexualitu ženy*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. 48 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce je zaměřena na ženskou prostituci a její vliv na psychiku a sexualitu ženy. V teoretické části práce je definován pojem prostituce a její právní vymezení platné na území České republiky. Dále jsou uvedeny formy prostituce a rozdělení podle místa výkonu sexuálních služeb. Práce se také orientuje na možnosti sociální práce s prostituujícími ženami a na efektivní snižování rizik souvisejících s provozováním sexuálních služeb v souvislosti dopadu na celkovou společnost. Pozornost je věnována také problematice stigmatizace ze strany většinové společnosti, což může mít za následek rozmanitou škálu negativních dopadů na ženu. Dále práce zmiňuje vyskytující se pohlavně přenosné infekce u sexuálních pracovníků, jimiž jsou HIV/AIDS, kapavka nebo syfilis. V empirické části práce je využita kvalitativní metoda výzkumného šetření, konkrétně narativní vyprávění žen pracujících v sexbyznysu. Tyto rozhovory mají za cíl propojit teoretickou část s výzkumným šetřením a přiblížit situaci sexuálních pracovníků, tedy zjistit míru dopadu prostituce na soukromý život.

Klíčová slova: trestný čin, prostituce, sexuální pracovníce, stigma

Anotation

ŠPÁSOVÁ, Linda. *The impact of prostitution on psyche and sexuality of woman*. Hradec Králové: Faculty of education, University of Hradec Králové, 2021. 48 pp. Bachelor Thesis.

The bachelor thesis is focused on female prostitution and its impact on the psyche and sexuality of women. The theoretical part defines the concept of prostitution and the laws related in Czech republic. It also focuses on forms of prostitution and the division according to the place of sexual services. The next section describes the possibilities of social work with prostituting women and on the effective reduction of in connection with the impact on society as a whole. Attention is also paid to the issue of stigmatization by the majority society, which can result in a diverse range of mental problems. Furthermore, the bachelor thesis mentions the occurrence of sexually transmitted infections in connect with sex workers, which are HIV / AIDS, gonorrhea or syphilis. The empirical part of the bachelor thesis uses a qualitative method of research, specifically narative interview with female sex workers. The aim of these interviews is to connect the theoretical part with the research and to approach the situation of sex workers and to find out the impact of prostitution on private life.

Keywords: crime, prostitution, sex workers, stigma

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

V Hradci Králové dne 1. 5. 2021

Linda Špásová

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 PROSTITUCE JAKO SPOLEČENSKY RIZIKOVÝ JEV	11
1.1 Vymezení pojmu prostituce	11
1.2 Formy prostituce	14
1.3 Druhy prostituce podle místa výkonu sexuálních služeb.....	15
1.4 Charakteristika sexuálních pracovníc	17
2 SOCIÁLNÍ PRÁCE SE SEXUÁLNÍMI PRACOVNICEMI.....	19
2.1 Cíle sociální práce.....	19
2.2 Typy sociální práce	21
2.3 Organizace působící na prostituční scéně.....	23
3 ZDROJE NEROVNOVÁH U PROSTITUJÍCÍCH ŽEN	27
3.1 Sociální stigma.....	27
3.2 Organizovaný zločin	30
3.3 Pohlavně přenosné infekce	32
4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ VLIVU PROSTITUCE NA ŽIVOT ŽENY	34
4.1 Metodologická východiska	34
4.2 Charakteristika respondentek.....	37
4.3 Analýza a interpretace zjištěných dat	39
4.4 Shrnutí výzkumného šetření	42
ZÁVĚR	44
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	46

ÚVOD

Bakalářská práce si klade za cíl přiblížit pojem prostituce a další témata s ní úzce spjatá. Toto téma jsem si vybrala hned z několika důvodů. Prvním důvodem pro mne byla zajímavost prostituce a obecně sexbyznysu, se kterým se pojí spoustu dalších témat z oblasti psychologie, sociologie, ale i práva. Také zastávám názor, že tato tematika je v dnešní době velmi opomíjená a nikdo tomuto rizikovému jevu, který se vyskytuje v každé společnosti, nevěnuje dostatečnou pozornost. V odborné literatuře nenajdeme příliš mnoho zdrojů, které by se zaměřovaly výhradně na téma prostituce, spíše ho zmiňují v kontextu jiné problematiky. Proto jsem se rozhodla přispět svou závěrečnou prací a více přiblížit sexuální služby a také rizika, která mohou při provozování prostituce nastat. V neposlední řadě jsou pro mne velmi zajímavé rozhovory se skupinou sexuálních pracovníků, jelikož se jedná o citlivé téma a osoba, která rozhovor vede, musí využít svých dovedností pro co nejautentičtější výsledky a pro získání důvěry dotazované osoby.

První kapitola pojednává o samotném pojmu prostituce a klade si za cíl co nejlépe vysvětlit jeho význam. Dále shrnuje právní aspekty, které jsou také velmi důležité z hlediska situace v České republice, kde prostituce stále nebyla legalizována, tudíž není zahrnuta v našich právních předpisech, ale pouze související doprovodné jevy. První kapitola dále zmiňuje různá stanoviska, která zastávají jednotlivé státy po celém světě a podle nich formulují své právní předpisy. Druhá kapitola pojednává o sociální práci ve sféře sexbyznysu. I podle existující literatury můžeme říci, že v České republice nejvíce dominuje organizace Rozkoš bez rizika z.s., která se stará o psychickou i fyzickou pohodu osob pracujících v sexbyznysu. Tato kapitola ale poskytuje přehled i o ostatních organizacích, které působí jak v České republice, tak i v zahraničí. Cílem těchto organizací je soustředit se na zmírňování rizik a resocializaci osob, ať už v rámci streetworku nebo přímo v podnicích, kde jsou poskytovány sexuální služby. Třetí kapitola popisuje mnou vybrané rizikové jevy, které se pojí s prací sexuální pracovníce. Nejvíce problematickou zde vnímám stigmatizaci ze strany většinové společnosti, organizovaný zločin ve formě kuplířství a pohlavně přenosné infekce. V práci záměrně používám označení „sexuální pracovníce“ v ženském rodě z důvodu orientace mé práce pouze na ženy v prostituci, i když předpokládám, že se v prostituci pohybují i muži a děti.

Poslední kapitola se soustředí na výzkumné šetření vlivu prostituce na osobní život ženy. Osobním životem myslím vztahy s rodinou a okolím, volný čas, partnerství apod.

Výzkumné šetření je provedeno kvalitativně pomocí narativních rozhovorů s ženami poskytujícími placené sexuální služby.

1 PROSTITUCE JAKO SPOLEČENSKY RIZIKOVÝ JEV

Tato kapitola se zabývá pojmem prostituce jako takovým, jak jeho význam chápou různí autoři a pod jakým významem toto slovo najdeme v různých slovnících. Zároveň popisuje právní uchopení prostituce v České Republice, které mi přijde velmi důležité z hlediska otázky legalizace prostituce na našem území. Druhá podkapitola je věnována formám prostituce, které se ve společnosti objevují, od nezákladnějšího rozdělení až po novější druhy prostituce, které se u nás začaly objevovat teprve nedávno. Třetí podkapitola navazuje na druhou podkapitolu a blíže charakterizuje druhy prostituce podle místa výkonu sexuálních služeb. Čtvrtá podkapitola se věnuje charakteristice sexuálních pracovníků a jejich rozdělení podle toho, jakou hrají prostituce v jejich životech roli.

1.1 Vymezení pojmu prostituce

Pro pochopení mé bakalářské práce je potřeba si definovat samotný pojem prostituce a jeho význam z více zdrojů. Každý zdroj totiž uvádí definici lehce odlišnou a proto nemusí být jasné, jaké chování se za prostituci ještě dá považovat a jaké už ne.

Pojem prostituce vychází z latinského slova *prostituere*. Tento pojem se používal již ve středověku, kde označoval osoby, které si vydělávaly sexuálními službami. Samotné slovo *prostituere* pak popisovalo člověka, který se dává na obdiv nebo vystavuje své pohlavní orgány. (Vaničková, 2005, s. 9)

Hartl (2010, s. 449) ve svém Psychologickém slovníku popisuje prostituci jako „hetero– či homosexuální styk pro finanční nebo materiální zisk.“ Klimeš (2005, s. 591) ve Slovníku cizích slov uvádí velmi podobnou definici, a to, že prostitutce je „poskytování pohlavního styku za finanční odměnu.“ Tyto definice mi ale nepřijdou úplně správné, protože prostitucí nemusí být pouze pohlavní styk, ale také další vedlejší sexuální chování. Z tohoto důvodu si myslím, že nejpřesnější definice prostituce je ze Slovníku sociální práce, kde Matoušek (2008, s. 157) uvádí, že prostituce je „poskytování služeb souvisejících s uspokojováním sexuálních potřeb zákazníka za úplatu nebo za jinou protislužbu.“

Mohlo by se tedy zdát, že v České republice máme pojem prostituce jasně definovaný, ale není tomu tak. Trestně právní definice tohoto pojmu totiž neexistuje, což znamená, že ani samotné provozování prostituce není trestným činem, tudíž za ní osoba nemůže být trestně stíhána. S prostitucí se ale pojí některé jiné trestné činy, za které už

osoba, která vykonává prostituci stíhána být může. Tyto trestné činy můžeme rozdělit do třech kategorií:

- Trestné činy páchané na osobách, které provozují prostituci;
- trestné činy, kterých se dopouštějí osoby, které provozují prostituci;
- ostatní trestné činy, které souvisejí s prostitucí. (Válková, 2015, s. 21)

Do trestných činů páchaných na osobách, které provozují prostituci, můžeme řadit kuplířství dle § 189, znásilnění dle § 185, pohlavní zneužití dle § 187, obchodování s lidmi dle § 168, zbavení a omezování osobní svobody dle § 170 a § 171, zavlečení dle § 172 a vydírání dle § 175 TZ. Můžeme sem také řadit trestný čin ohrožování výchovy dítěte nebo svádění k pohlavnímu styku. (Válková, 2015, s. 21-22)

Do skupiny trestných činů, které páchají osoby, které provozují prostituci, můžeme uvést například loupež dle § 173, krádež dle § 205, prostituci ohrožující mravní vývoj dětí dle § 190 nebo ohrožení pohlavní nemocí dle § 155 TZ. (Válková, 2015, s. 22)

Mezi ostatní trestné činy související s prostitucí řadíme šíření toxikomanie dle § 287, výtržnictví dle § 358, opuštění dítěte dle § 195 či nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 TZ. (Válková, 2015, s. 22)

Zmínku o prostituci můžeme hledat třeba v živnostenském zákoně, konkrétně v ustanovení § 3 odst. 3 písm. p) živnostenského zákona, který říká, že „*živností dále není nabízení nebo poskytování služeb směřujících bezprostředně k uspokojování sexuálních potřeb.*“ (Havelková, Bellak-Hančilová, 2014, s. 94) Z tohoto zákona tedy vyplývá, že prostitute nemůže být brána jako živnost a zároveň prostituující osoby nemůžou být podnikatelé. Prostituující osoby tedy nepodléhají zdaňování jejich příjmů, protože samotná prostitute není na našem území legalizována. Z toho si můžeme odvodit, že osoby pracující v sexbyznysu nemají vůči svému zaměstnavateli žádná práva a povinnosti, ale zároveň ani pracovně právní ochranu.

Co se týče legislativy, každý stát si na svém území snaží poradit s prostitucí jinak. Obecně můžeme říci, že existují tři přístupy, které jsou v tomto řešení využívány:

- Aboliční;
- represivní;
- reglementační.

Aboliční přístup je založen na beztrestnosti práce v sexbyznysu, přičemž trestné jsou pouze určité jevy, které se v prostituci mohou objevovat, jako například kuplířství nebo obchodování s lidmi. Naopak se klade důraz na prevenci a správná účinná opatření ve směru bezpečnostním nebo ve zdravotnictví. Snahou je šířit osvětu v oblasti chráněného pohlavního styku a šíření pohlavně přenosných infekcí. Tento přístup zastává například Česká republika nebo Polsko. **Represivní**, neboli prohibiční přístup naopak trestá všechny aktéry sexbyznysu, tedy jak sexuální pracovnice, tak i klientelu. Represivní přístup ale můžeme rozdělit na dvě skupiny, které tento přístup chápou odlišným způsobem a zaujímají tedy odlišný postoj ve své legislativě. První skupinou jsou státy jako USA a Bělorusko, kde je prostituce nezákonná a jak jsem již popsala výše, trestnáni jsou všichni, kteří se na sexbyznysu podílí (s výjimkou státu Nevada). Druhou skupinou jsou severské země a zejména Švédsko. Tyto státy se rozhodly jít cestou dekriminace sexbyznysu a trestního stíhání klientů. Tím se změnil i přístup a výchova chlapců na školách, kde se nyní klade větší důraz na odmítání sexuálních služeb a informuje se o trestních sankcích za porušení zákona. Tomuto směru se také často říká švédský model (viz. níže). **Reglementační**, nebo také regulační přístup spočívá v legalizaci prostituce, ale jak vyplývá z názvu, osoby, které se pohybují v sexbyznysu, podléhají regulaci státu. Je tedy státem přesně určeno, na jakých místech a za jakých podmínek se smí poskytovat sexuální služby. Sexuální pracovnice zároveň musí být registrované a podrobovat se pravidelným zdravotnickým prohlídkám. Tento přístup zastává například Rakousko. Směr na podobném principu se dále objevuje v Německu nebo Nizozemsku, ale je více upraven státem podle potřeb. (Ondrášek, Řimnáčová, Kajanová, 2018, s. 16-20)

Výše jsem již zmiňovala švédský model, který je součástí ještě jednoho možného dělení přístupů, a to na švédský model a nizozemský model (oba tyto modely již vychází z předešlého). Zatímco švédský model si klade za cíl vymýtit prostituci ze společnosti pomocí názorů, že prostituce je nepřijatelná a dochází k obchodování s lidmi (i za situace, že se jedná o dobrovolnou prostituci), holandský model vidí prostituci jako zaměstnání a jeho cílem je zlepšovat postavení sexuálních pracovnic a osob pohybujících se v sexbyznysu. (Kutálková et. al., 2016, s. 23)

1.2 Formy prostituce

Kapitola se věnuje různým formám prostituce, které můžeme podle Chmelíka (2003, s. 63) rozdělit dle určitých kritérií. První skupina je určena **subjektem**, který vykonává sexuální službu za úplatu. Dělíme jí tedy na prostituci:

- Mužskou;
- ženskou;
- dětskou.

Co se týče dětské prostituce, je nejnebezpečnější z hlediska společenského, a to právě kvůli její latentci. Kuplíři si totiž dobře uvědomují závažnost jejich trestního chování a počínají si tak velmi opatrně. Upozornila bych také na provázanost s § 201 trestního zákoníku, který popisuje právní znaky ohrožování výchovy dítěte. (Zákon č. 40/2009 Sb.)

Pro druhou skupinu je rozhodující **místo výkonu** sexuálních služeb. Rozdělujeme zde prostituci (Chmelík, 2003, s. 63–64):

- Privátní;
- hotelovou;
- bytovou;
- barovou;
- silniční a pouliční. (Toto rozdělení více popíšu v další podkapitole)

Svou vlastní skupinu má prostituce **homosexuální**, jako opak pro prostituci **heterosexuální** (vyskytující se zejména u ženského pohlaví), která má největší zastoupení z řad mladých mužů (chlapců). Velké procento chlapců, kteří vykonávají prostituci homosexuální se hlásí k heterosexuální orientaci. Je tomu tak proto, že v tomto případě má prostituce spíše komerční charakter. Homosexuální prostituce je zároveň nejrizikovější skupinou pro šíření pohlavně přenosných nemocí, jako je AIDS. (Chmelík, 2003, s. 64)

Novějším typem, a ve společnosti stále více se rozšiřujícím, jsou **eskortní služby**. Tento druh prostituce je oblíbený zejména díky maximální diskrétnosti a vysokým výdělkům. Prostitutka má vytvořený svůj profil na některé z erotických stránek, kde si klient může vybírat z desítek žen. Tyto prostitutky často dělají svému klientovi doprovod na dovolené. V takovém případě existují i cestovní kanceláře, které se přímo

specializují na „dodání“ vhodného doprovodu svému klientovi. (Malinová, Šídová, 2008, s. 108)

Četnost tohoto typu sexuálních služeb zobrazuje i tabulka, která zaznamenává odhad počtu prostitutek v České republice a výdělků z prostituce v roce 2003, kdy se eskortní služby řadí do jedné kategorie spolu s poskytováním sexuálních služeb v sex klubech. Tato statistika byla sestavena z dat ministerstva vnitra a organizace Rozkoš bez rizika z.s. Aktuálnější statistika bohužel nebyla vytvořena.

Tabulka č. 1: **Odhad počtu prostitutek v ČR a výdělků z prostituce v roce 2003**

	Počet prostitutek	Výdělky z prostituce (mil. Kč)
V klubech (včetně eskort služeb)	6234	6737
Na privátech	2807	1725
Na ulici	700	256
Celkem	9741	8718

Zdroj: Nelegální ekonomika v ČR (09.6.2005), online

1.3 Druhy prostituce podle místa výkonu sexuálních služeb

Jak jsem již popsala výše, jedním z kritérií, jak rozdělovat druhy prostituce, je místo výkonu sexuálních služeb. Každý druh prostituce podle místa výkonu má své charakteristiky jak ze strany prostitutek, tak i ze strany klientů.

Privátní prostituce

Tento typ prostituce je charakteristický tím, že prostitutka vykonává sexuální službu v soukromých, luxusních bytech. Klientela bývá menší a vyznačuje se svou stálostí. Většina klientů také bývá bohatší a pochází z vyšších vrstev. Také sexuální pracovnice u tohoto typu prostituce bývají „na úrovni“ a často zajišťují svým klientům doprovod na pracovní a společenské akce. Míra nakažení se pohlavně přenosnou nemocí je zde nízká. (Chmelík, 2003, s. 63)

Hotelová prostituce

U hotelové prostituce sexuální pracovnice umí většinou aspoň jeden světový jazyk, chovají se kultivovaně a mají vysoké vzdělání. Světový jazyk je pro ně důležitý kvůli jejich klientele, kterou tvoří cizinci. Tato klientela se na rozdíl od privátní prostituce mění a není stálá. Jak už vyplývá z názvu, místem výkonu sexuálních služeb jsou hotely. Prostitutky jsou v kontaktu s taxikáři, recepčními nebo s hotelovou ochrankou, která o jejich činnosti ví a za zachování tajemství dostává nemalé provize. (Sochůrek, 2001, s. 16)

Bytová prostituce

Bytovou prostituci provozuje velké množství prostituujících osob. Prostituce se v tomto případě odehrává v samotných bytech sexuálních pracovnic a je velmi riziková z důvodu provázanosti s často páchanou trestnou činností, jako je majetková trestná činnost (okradení klienta) nebo dětská prostituce. Velmi rizikové z hlediska výchovy je také provozování sexuálních aktivit za přítomnosti dětí, což je u tohoto typu prostituce také časté. (Kraus, 2010, s. 231)

Barová prostituce

Barová prostituce je provozována v „masážních“ salonech, sex barech a dalších erotických podnicích. Podle Chmelíka (2003, s. 64) jsou prostituující osoby většinou cizinky, které prostituci provádějí nedobrovolně. Stejně jako bytová prostituce bývá spojována s řadou trestné činnosti závažnější povahy, jako např. obchod se ženami, násilí, znásilnění, vydírání apod.

Silniční a pouliční prostituce

Silniční a pouliční prostituce je nejvíce problémová skupina ze všech forem prostituce. Prostitutky se vyznačují zejména nízkým intelektem a nízkým stupněm vzdělání. Jsou to lidé často mentálně zaostalí, sociálně nevyspělí a drogově závislí. Sexuální služby jsou prováděny rychle, anonymně a také levně. Klienti zde ale musí počítat s vysokým rizikem přenosu pohlavních chorob. (Kraus, 2010, s. 232)

V této době se ale velká většina prostitutek přesouvá do nočních klubů nebo privátních bytů. Děje se tak z důvodu časté kontroly ze strany policie a městských vyhlášek, které znemožňují práci prostituujících žen na ulici. Tento jev by se mohl zdát jako pozitivní z pohledu obyvatel města, ale má i negativní důsledky pro policii.

Lokalizování privátních bytů a podniků je totiž náročné a policie nemá oprávnění do bytu vniknout, pokud nemá podezření, že za dveřmi bytu probíhá trestná činnost. (Týden.cz, 2007, online)

1.4 Charakteristika sexuálních pracovníků

V prostituci se můžeme setkat s dívkami ze všech vrstev společnosti. Na jedné straně jsou to prostitutky bez domova s nejnižším stupněm vzdělání, které vykonávají sexuální služby na ulici, v anglosaské terminologii nazývané „*pytel blech*.“ Na druhé straně tu máme sexuální pracovníce z vyšších vrstev, inteligentní a vzdělané, které dokážou klienta reprezentovat i na veřejnosti a prostituci si pouze vydělávají na vyšší standard, nikoli na přežití. (Malinová, 2005, s. 251)

Příčiny vstupu do prostituce mohou být různé. Na jedné straně jsou to osobní příčiny, jako negativní pocity ve vztahu k prožitému domácímu násilí, sexuálnímu zneužívání opuštění, odmítnutí, ale i drogová závislost. Na druhé straně mohou být rozhodujícím faktorem globální příčiny, tedy například prostředí, ve kterém osoba žije a kterým je dále ovlivňována. (Kraus, Hroncová, 2010, s. 233)

Stejně jako potkáváme prostitutky ze všech možných vrstev společnosti, i jejich věk je rozmanitý. Věkový průměr se podle shromážděných dat o klientkách sdružení Rozkoše bez rizika pohybuje mezi 23–24 roky. Najdeme ale samozřejmě prostitutky mladší (pod 18 let) i starší (nad 40 let), ale tyto věkové skupiny bývají často zastoupeny hlavně pokud se jedná o prostituci silniční a pouliční. V erotických klubech zase potkáme prostitutky okolo 22 let, a pokud je žena v takovém podniku starší, je to většinou cizinka (25 let a více). Právě mladší sexuální pracovníce se jeví jako rizikovější skupina hned z několika důvodů. Po fyzické stránce je mladý organismus mnohem více poškozován velkým počtem různých sexuálních partnerů než organismus dospělé ženy. U mladých dívek (21 let a méně) se také podle statistik objevují ve větší míře pohlavně přenosné nemoci, a to kvůli častému nechráněnému pohlavnímu styku, ke kterému se snadně zmanipulovatelné dívky nechávají od klientů přemluvit. Mezi další problémy postihující mladé dívky, které poskytují sexuální služby, patří labilita a nezdrženlivost, které se projevují v jejich vztahu k drogám. Orální užívání drog často přechází do užívání nitrožilního. Zároveň se u těchto dívek závislost utváří rychleji, než u dospělých jedinců a je silnější. Starší dívky (23 let a více) jsou v tomto ohledu opatrnější a mají více zkušeností, proto méně podléhají klientům a jejich přáním. Početná část z nich se při své

profesi dokonce setkala se sociálním pracovníkem z nějaké organizace nebo zdravotnického zařízení, která se soustředí na rizikovou skupinu prostitutek. (Malinová, 2005, s. 252)

Podle Zikmundové (2009, s. 122) můžeme prostitutky rozdělit do tří skupin, podle přístupu k práci:

- profesionálky – tento typ prostitutek bere prostituci jako svou plnohodnotnou práci na plný úvazek. Vydělané peníze neutrácí, naopak si dokážou ušetřit, ale zároveň si peníze i užít. Mají své hranice, které se nebojí sdělit klientovi a dodržují pravidla. Prostituci berou jako způsob emancipace. Citově se neváží, objevuje se i emoční zploštělost.
- poloprofesionálky – poloprofesionálek je v prostituci většina. Tyto ženy neberou prostituci jako plnohodnotnou práci, je to pro ně spíš přechodné období, nouzové řešení. Nedokážou si ani část výdělku ušetřit, většinu peněz totiž odevzdávají nebo je utrácí za návykové látky, na kterých jsou závislé. Tyto prostitutky nemají jasně stanovené hranice, často si vytvoří citové pouto k zákazníkovi, kterému později dovolí např. rizikovější sexuální techniky nebo nechráněný pohlavní styk. Tento jev se z hlediska HIV a pohlavně přenosných infekcí (PPI) nazývá „láska v práci,“ kdy klient nosí sexuální pracovníci dárky a vede s ní osobnější rozhovory o svém a o jejím životě. Žena se na klienta upne a v tu chvíli přestává být ostražitá a může ustoupit od svých pravidel, což je cílem klientova přátelského jednání.
- amatérky – tato skupina žen si sexuálními službami přivydělává jen příležitostně. Na jedné straně jsou to mladé dívky, které utekly z domova, dětského domova nebo z jiného ústavu a za své služby dostanou peníze, drogu nebo „vstupenku“ do party. Na druhé straně jsou naopak starší ženy, pro které je poskytování sexuálních služeb za úplatu zábavou a zpestřením jejich života. Z hlediska HIV a PPI je tato skupina velmi riziková.

2 SOCIÁLNÍ PRÁCE SE SEXUÁLNÍMI PRACOVNICEMI

Jak vyplývá z nadpisu, tato kapitola se soustředí na sociální práci s konkrétní rizikovou skupinou sexuálních pracovníků. Blíže představuje dva základní pojmy, které jsou cílem sociální práce (zmírňování škod a resocializace). Tyto pojmy jsou obecně vysvětleny a poté uvedeny příklady týkající se rizikové skupiny sexuálních pracovníků. Druhá podkapitola již uvádí konkrétní typy sociální práce, která může být poskytována jak na ulici, tak přímo v podnicích, kde sexuální pracovníci nabízejí své služby nebo institucionálně. O posledním typu sociální práce pojednává třetí podkapitola, která zároveň uvádí několik organizací, které tuto institucionální pomoc prostituujícím osobám nabízejí.

2.1 Cíle sociální práce

Hlavními cíli v sociální práci nejen s prostituujícími osobami, ale obecně s rizikovými skupinami, jsou zmírňování škod neboli harm reduction a resocializace a prevence návratu v našem případě k prostituci.

Zmírňování škod

Zmírňování škod neboli „*harm reduction*“, původně vzniklo ze spojení „*public health*“, což se dá přeložit jako ochrana veřejného zdraví. Tento pojem se používal v druhé polovině 20. století v souvislosti se šířením viru HIV v USA a v Anglii. Ochranou veřejného zdraví byla myšlena ochrana populace před šířením infekčních chorob, jako je hepatitida typu B, C a tuberkulóza. Z tohoto pojmu se později oddělil pojem harm reduction, který se věnuje individuálně konkrétním skupinám a jejich potřebám. (Kalina, 2008, s. 99) Cílem tedy není vymýtit patologické chování některých rizikových skupin, ale pouze zmírnit negativní dopady na celkovou společnost.

Malinová (2005, s. 260) uvádí několik základních bodů, které jsou důležité pro sociální práci a harm reduction v oblasti prostituujících žen:

- Prevence pohlavně přenosných nemocí;
- prevence sociálního propadu – sociální propad nastane, pokud osoba neplní základní požadavky státu, jako je mít v pořádku doklady, platit sociální a zdravotní pojištění, mít kde bydlet a jiné;
- prevence kriminality – z pohledu, že žena bude obětí trestného činu nebo že sama bude pachatelkou trestného činu;

- prevence a léčba závislostí – podpora klientky v její snaze ukončit nejvíce se vyskytující užívání drog nebo hraní automatů;
- pomoc při vytváření rodiny a rodinného zázemí.

Resocializace a prevence návratu

Podle Sociologické encyklopedie, vydané Sociologickým ústavem AV ČR, slovo resocializace znamená „*opětná, další socializace u jedince, který podobným procesem již jednou prošel. Může být z jeho strany záměrná, vyvolaná a podporovaná snahou sžít se s novým soc. prostředím (ať už se do něj dostal náhodně nebo programově), nebo spontánní, neuvědomovaná, bez snahy o regulaci a urychlení celého procesu.*“ (Resocializace, 2017, online) Pro prostituuující ženy to tedy znamená odchod z poskytování sexuálních služeb a znovu začlenění se do společnosti.

Pro ženu, která poskytuje sexuální služby, může být velice těžké odejít z jejího „zaměstnání“ a uplatnit se v životě a na trhu práce. Jedním z důvodů je, že tyto ženy jsou zvyklé na svůj standard, na určitý luxus. Ať už to je drahé oblečení, cigarety, luxusní kosmetika apod. Z těchto důvodů je velké riziko návratu žen k prostituci. V prostituci jsou ženy zvyklé pracovat často v noci a nárazově, proto je důležité osvojit si nové návyky, které pro ně před prostitucí možná byly normální, ale v sexbyznysu si zvykly na úplně jiný režim práce. Je to hlavně dochvilnost, smysl pro povinnost a disciplína. Dalším důležitým faktorem, který může překazit cestu z prostituce je zvyk velkého výdělku za krátkou dobu. Mnoho prostitutek má dluhy a finanční problémy, proto je pro ně složité udržet si legální práci a nevrátit se do sexbyznysu, ve kterém můžou své finanční problémy řešit v kratším čase. (Malinová, 2005, s. 260–261) Proto si myslím, že nejdůležitější pro ženu, která chce vystoupit ze začarovaného kruhu prostituce, je odvaha a přesvědčení, že pro ni bude lepší žít se prací, která jí bude zajišťovat bezpečí a určitou ochranu ze strany zaměstnavatele.

Na druhou stranu existuje i mnoho faktorů, kterými bychom dokázali ženu přesvědčit o odchodu z prostituce. Výše jsem zmiňovala mzdu, která je sice za legální práci nižší, na druhou stranu je stálá a žena se nemusí bát, že by jeden měsíc svou finanční odměnu neobdržela. S tím souvisí i fakt, že se žena nemusí bát sdělit svoje zaměstnání a může o své práci otevřeně komunikovat. Také už jsem se zmínila o změně režimu, která může být sice náročná, ale žena bude mít více času na přátele a svou rodinu. V neposlední řadě také odpadá strach z menstruace, která má dopad na výdělek při práci v sexbyznysu. (Spolek pro ochranu žen, 2019, online)

2.2 Typy sociální práce

Sociální práci můžeme dělit podle toho, v jakém prostředí je vykonávána. Z hlediska prostituce máme streetwork, kde se sociální pracovník setkává s klientkou na ulicích, silnicích a dálnicích. Tomuto typu se také říká terénní práce, protože je vykonávána v terénu (sociální pracovník je v pohybu a vyhledává své klientky v jejich přirozeném prostředí) a sociální pracovník tedy může být nazýván také jako terénní sociální pracovník. Dále sociální pracovníci působí přímo v podniku, kde jsou poskytovány sexuální služby, tedy v masážních salonech a nejrůznějších sex barech. Jako poslední se do sociální práce řadí institucionální pomoc, kterou vykonávají organizace specializující se na prostituující ženy nebo jiné rizikové skupiny. Následující informace zmíněné u sociální práce na ulici platí i při práci v podnicích, kde se poskytují sexuální služby.

Streetwork – sociální práce na ulici

Cílem terénní sociální práce je navázat kontakt s klientkou v jejím přirozeném prostředí, pokud možno opakovaně. Sociální pracovník se zde soustředí hlavně na:

- Depistáž a monitoring situace v místě působení sexuálních pracovníků – sběr dat a informací o prostitutkách, o aktuálních nabídkách sexuálních služeb v daných lokalitách (inzerce v novinách, na internetu atp.);
- poskytování prostředků prevence – distribuce informací o bezpečném pohlavním styku, pohlavně přenosných nemocech, závislostech, důležité kontakty na organizace v případě nouze a další. Také sem patří distribuce prevence pohlavně přenosných nemocí, tedy kondomy nebo lubrikační gely;
- venerologické a gynekologické vyšetření – toto vyšetření se provádí v ordinacích organizací, které se soustředí na prostituující ženy nebo v klasických nemocnicích, sociální pracovník zde pouze předává kontakt nebo informaci o nutnosti podstoupit toto vyšetření. Je také možnost navštívit pojízdnou ambulanci, kterou disponuje například organizace Rozkoš bez rizika o.s.;
- poradenství ohledně právních záležitostí, jako je vyřizování dokladů, státního občanství, papírů pro rozvod apod. Dále to může být i poradenství psychosociální a zdravotnické. V neposlední řadě radí a podporuje sociální

pracovnice klientku v případě resocializace. (Malinová, Šídová, 2008, s. 115-116)

Streetwork se na jednu stranu může zdát docela jednoduchý, protože k výkonu tohoto typu práce sociální pracovník mnoho nepotřebuje. Hlavní je kuráž a odhodlání, potřebné materiály a vědomosti o dané problematice. Je ale mnoho pravidel, kterými se musí sociální pracovník řídit, aby úspěšně navázal kontakt s klientkou a dokázal si ho udržet i do budoucna. Velmi rozhodujícím faktorem je oblečení. Sociální pracovník by se neměl snažit volit vyzývavé oblečení, naopak by se měl oblékat slušně a nesnažit se vzbudit příliš mnoho pozornosti. Na místě je také pohodlná obuv (terénní pracovník se pěšky v terénu pohybuje i několik hodin). Důležité jsou i vnitřní hodnoty a postoje sociálního pracovníka. Ten by měl respektovat klientčino povolání a její rozhodnutí v něm setrvávat, neměl by do diskuse vnášet příliš vlastních názorů a snažit se moralizovat a vyčítat. Hlavním klíčem k navázání dobrého vztahu je ukázat klientce, že může pracovníkovi plně důvěřovat a s čímkoliv se mu svěřit. (Malinová, Šídová, 2008, s. 112-113)

Sociální práce v podnicích, kde jsou poskytovány sexuální služby

Dalším typem sociální práce je přímo v podnicích, kde jsou poskytovány sexuální služby. Mohou to být tedy sex kluby, ale i priváty nebo byty eskortních pracovníků.

Tato sociální práce přímo v místech působení sexuálních pracovníků je velmi náročná hlavně z důvodu dostat se dovnitř daného podniku. Největším problémem bývá samotný majitel klubu nebo ochranka, která hlídá vstup do podniku. Majitel klubu může mít mnoho důvodů, proč nechce dovolit sociálnímu pracovníkovi poskytnout pomoc a své služby sexuálním pracovníkům. Jedním z důvodů může být strach, že sociální pracovník objeví nemoc nebo špatný zdravotní stav některé z žen a tím ohrozí jeho výdělky. Jiní majitelé ale naopak mají zájem o služby a chtějí být přesvědčeni o zdraví žen, které u něj pracují a tím působit seriózně na své zákazníky. Výhodou pro sociální pracovníky může být například to, pokud některá z žen sociální pracovníci zná a už s ní byla v kontaktu. Pokud se sociálnímu pracovníkovi nepodaří dostat se do podniku, může být alternativou navázat kontakt s ženami ještě před vchodem do podniku. Sociální pracovníce by ale neměla pokus dostat se do podniku vzdávat, protože se často může změnit majitel a další návštěva sex klubu může probíhat bez komplikací. (Malinová, 2005, s. 264)

Institucionální pomoc

Do institucionální pomoci patří všechny organizace a instituce, které poskytují ženám sociální, zdravotní, ale i psychickou podporu. Je důležité, aby sociální pracovníci dané instituce byla vždy žena, aby bylo vytvořeno bezpečné prostředí pro klientku a mohla se tak svěřit s tím, co jí trápí nebo s čím potřebuje pomoci. Pomáhající instituce má také za úkol pomáhat klientce v komunikaci s úřady a byrokracií. Tím může být například sjednání pojištění nebo vyplnění žádosti o nový cestovní pas apod. Hlavním cílem je poskytnout podporu v nelehkých situacích a pokud se klientka rozhodne pro odchod z prostituce, podpořit jí a pomoci se začleněním do běžného života. (Malinová, 2005, s. 264-265) Tyto organizace dále uvedu a popíšu v následující podkapitole.

2.3 Organizace působící na prostituční scéně

Pravděpodobně nejznámější institucí, která pomáhá ženám, které poskytují placené sexuální služby, je **Rozkoš bez rizika z.s.** (dále jen R-R). R-R je nestátní nezisková organizace, kterou roku 1992 v Brně založila Hana Malinová. Tato organizace si dává za cíl zlepšit postavení sexuálních pracovníků ve společnosti, snižovat rizika spojená s prostitutí a v neposlední řadě působit preventivně. Konkrétně jde tedy o prosazení práv a respektu prostituuujících osob, u nichž často dochází ke stigmatizaci, která přetrvává i po odchodu ze sexbyznysu. Cílovou skupinou jsou tedy sexuální pracovníci/pracovnice, kteří aktuálně působí v sexuálních službách, ale také ti, kteří tam působili a tato skutečnost je v současném životě stále ovlivňuje. Do cílové skupiny ale můžeme také řadit ty osoby, které v sexbyznysu nepracovali a nepracují, ale vstup teprve zvažují. Sociální pracovníci, které v organizaci pracují, se řídí etickým kodexem R-R, kde najdeme například pravidla, jak se mají chovat ve vztahu ke klientkám, ke společnosti nebo ke svým kolegům. Není to ale pouze etický kodex, kterým se sociální pracovníci ve své práci řídí, ale je to dalších celkem 11 principů:

- Princip respektu a nehodnocení;
- princip empowermentu;
- princip bezplatnosti;
- princip anonymity a nízkoprahovosti;
- princip důvěrnosti sdělení;
- princip dobrovolnosti a samostatnosti;
- princip individuálního přístupu;

- princip práva na stížnost a vyjadřování se k poskytovaným službám;
- princip práce v pracovním prostředí cílové skupiny;
- princip poskytnutí služby v bezpečném prostředí centra R-R;
- princip dostupnosti poradenských služeb.

R-R poskytuje hned několik služeb, z nichž některé mají celorepublikovou působnost, a některé jsou poskytovány pouze na určitém území České republiky. Jednou ze služeb jsou terénní programy, se kterými se sexuální pracovníce může setkat v celkem 12 krajích, tedy ve všech kromě Plzeňského a Karlovarského kraje. Tyto terénní služby poskytuje R-R v rámci sex klubů, privátů nebo mobilní ambulance. V rámci těchto terénních programů jsou také klientkám poskytovány zdravotní služby, které organizace dále poskytuje ve svých ordinacích, které jsou součástí poradenských center. Poradenská centra má R-R celkem 4 a nachází se ve větších městech, tedy v Praze, Brně, Českých Budějovicích a Ostravě. V těchto poradenských centrech poskytují sociální pracovníce odborné sociální poradenství a další služby s tím spojené. Mimo jiné organizace provozuje i online poradnu v případě, že se v okolí potenciální klientky nenachází žádné poradenské centrum nebo se žena z nějakého důvodu obává do poradenského centra přijít. (Rozkoš bez rizika, online)

Další organizací, která se angažuje na poli sexbyznysu, je **La Strada ČR, o.p.s.** La Strada je nestátní nezisková organizace, která se řídí heslem „*Obchod s lidmi a vykořisťování jsou nepřijatelné.*“ Vznikla roku 1995 jako projekt ProFem, což je organizace, která se snaží o zlepšení situace sexuálního a zároveň domácího násilí na našem území. La Strada je v současné době jediná organizace v České republice, která se specializuje na problémy vykořisťovaných a obchodovaných lidí. Tuto organizaci ale nenajdeme pouze u nás v České republice, ale v dalších státech, jako je Nizozemsko, Polsko, Bulharsko, Bělorusko, Moldávie, Makedonie, Bosna a Hercegovina a Ukrajina. La Strada zřizuje celkem 3 možnosti poskytnutí pomoci, a to krizovou pomoc, azylové domy a odborné sociální poradenství. Využít služeb organizace můžou všichni, kteří byli například nuceni dělat práci, pro kterou se sami nerozhodli a nechtěli jí vykonávat, kterým sebrali doklady jako je např. cestovní pas, kterým bylo vyhrožováno a ubližováno nebo kteří byly neprávem a bez udání důvodů propuštěni zaměstnavatelem. (La Strada, 2009, online)

V souvislosti s organizací La Strada o.p.s. a Rozkoš bez rizika z.s. bych chtěla zmínit jejich činnost ve vietnamské komunitě. Tyto organizace společným zapojením dali

vzniknout podle mého názoru ojedinělé formě prevence mezi vietnamsky mluvícími sexuálními pracovníci. Vytvořili zapalovače, na kterých jsou vietnamsko-české nápisy, které mají upozorňovat na možnost pomoci společně s kontakty na pomáhající organizace. Tyto zapalovače budou distribuovány přímo do míst působení sexuálních pracovníků. (Pechová, 2007, s. 48)

Mezi ty méně známé patří organizace **KOTEC o.p.s.**, která poskytuje sociální služby všem, kteří se ocitli v těžké životní situaci a mají pocit, že tuto situaci sami nezvládnou. Klientem tedy může být nejen člověk pracující v sexbyznysu, ale taky uživatelé návykových látek, osoby bez přístřeší nebo sociálně vyloučené rodiny apod. Stejně jako organizace Rozkoš bez rizika z.s., tak i organizace KOTEC o.p.s. se řídí určitými pravidly, která uplatňují při své práci. Jedno z nejdůležitějších pravidel je individuální přístup ke klientovi, bez znaků diskriminace, bez urážení a předsudků, které se mohou objevovat. Dalším pravidlem, je poskytovat pouze nezbytnou dávku podpory ze strany organizace (organizace se snaží zapojovat a podporovat běžně dostupné služby, které mohou při řešení situace být nápomocné). KOTEC o.p.s. se zaměřuje hned na několik možností, jak poskytovat své sociální služby. Jsou to:

- Nízkoprahová zařízení;
- kontaktní centra a následná péče;
- terénní programy;
- centra podpory rodiny;
- nízkoprahová denní centra. (Kotec, online)

Jako další bych ráda zmínila **Projekt Magdala**, který, stejně jako organizace La Strada o.p.s., pomáhá obětem obchodu s lidmi. Projekt zřizuje Arcidiecézní Charita Praha, která se soustředí na více cílových skupin, jako jsou třeba senioři nebo lidé s postižením. Při projektu Magdala funguje Poradna Magdala, skrz kterou jsou poskytovány sociální služby klientům. Sociální pracovníci se zde soustředí na sociální práci, psychologii, psychoterapii a právní poradenství. Hlavními cíli projektu jsou pomoc lidem v těžké životní situaci, stabilizace a ulehčení návratu klienta do běžného života. (Poradna Magdala, online)

V neposlední řadě na našem území působí **Projekt Jana**, který funguje od roku 1997 podél česko-bavorských hranic. Tento projekt se soustředí na šíření povědomí o pohlavně přenosných nemocech, zejména AIDS. Sociální pracovníci tohoto projektu

vykonávají terénní práci a v rámci toho poskytují zdravotnické služby ve své mobilní ambulanci. Dále se projekt Jana soustředí na odborné sociální poradenství a od roku 2007 je v provozu dermatovenerologická ambulance ve městě Domažlice. (Centrum Jana, online)

Jako poslední jsem si vybrala evropskou organizaci **TAMPEP**, která podporuje zdraví a lidská práva migrujících sexuálních pracovníc a pracovníků po celé Evropě. TAMPEP se řídí několika principy, které musí uznávat každý člen této organizace a také se podle nich řídit. Mezi tyto principy patří:

- Uznávat poskytování sexuálních služeb jako práci;
- žádat stejnou ochranu, práva a spravedlnost pro všechny sexuální pracovníce;
- bojovat proti stigmatizaci, diskriminaci a násilí;
- prosazovat práva migrujících sexuálních pracovníc a pracovníků při tvorbě politiky a při rozhodování;
- vystupovat proti kriminalizaci migrace a sexuální práce a uznávat škodlivý dopad represivních opatření, zákonů a politik na lidská práva sexuálních pracovníc a pracovníků;
- uznávat různorodost práce v sexbyznysu a přijímat všechny pohlaví, sexuální orientaci a národnosti. (Tampep, online)

3 ZDROJE NEROVNOVÁH U PROSTITUUIJÍCÍCH ŽEN

Tato kapitola pojednává o mnohých zdrojích nerovnováh, se kterými se sexuální pracovnice ve svém životě setkávají, a které mají dopad na jejich osobní život. Jako nejvíce se vyskytující, jsou v této kapitole popsány jevy jako stigmatizace ze strany většinové společnosti, pohlavně přenosné infekce nebo organizovaný zločin, se kterým se sice nemusí potkat každá ze sexuálních pracovnic, ale bývá častým jevem obzvláště u mladých cizinek, které přijedou do České republiky za prací.

3.1 Sociální stigma

Podle článku „*Stigmatizace a sebestigmatizace u pacientů se schyzofrenií*“, který vydalo periodikum Česká a slovenská psychiatrie, je stigmatizace proces, při kterém je osoba, nebo celá skupina osob negativně nálepkována na základě své vnitřní nebo vnější odlišnosti od většinové společnosti, která je pro společnost nepřijatelná. Tato stigmatizace poté způsobuje jakousi izolaci od většinové společnosti, což může mít velmi závažný dopad na psychický stav stigmatizovaného člověka. (Ocisková et. al., 2014, s. 251)

Pheterson (1993, s. 46) se věnuje pojmu „*whore stigma*“, neboli „*stigma děvky*“. Tento přívlastek dává ženám, které:

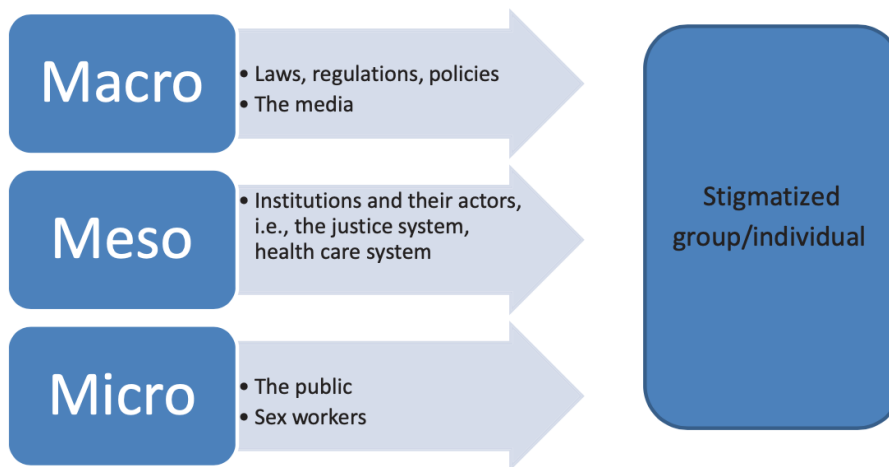
- Mají pohlavní styk s cizími lidmi;
- mají pohlavní styk s více partnery;
- jako ženy přebírají sexuální iniciativu a kontrolu a jsou expertem v sexuální oblasti;
- prosí o peníze výměnou za sex;
- investují veškerou energii a schopnosti k uspokojení muže a jeho fantazií;
- postávají samy v noci v tmavých ulicích, vyzývavě oblečené;
- se jako ženy ocitnou ve společnosti drzých, vulgárních a jinak urážlivých mužů. Tyto ženy buď situaci zvládnou, a poté jsou označovány za povýšené a vulgární, nebo nezvládnou, a v takové situaci jsou brány za oběti.

Velmi zajímavě je vysvětleno sociální stigma přímo v případě sexuálních pracovnic v článku „*Prostitution Stigma and Its Effect on the Working Conditions, Personal Lives, and Health of Sex Workers*“ z roku 2017. V něm autoři rozdělují zdroje, ze kterých sociální stigma pochází, na tři různé úrovně společnosti, a to makro úroveň, mezo úroveň a mikro úroveň (viz. obrázek č. 1). Do makro úrovně patří v první řadě zákony, předpisy

a opatření. Stigma prostituujících osob je silně zakořeněno právě ve struktuře a projevuje se skrz tyto zákony a další právní opatření a regulace. Mnoho jurisdikcí častokrát kriminalizuje využívání sexuálních služeb a argumentuje tím, že to narušuje řád dané komunity a vykořisťuje ženy a dívky, které vyžadují sankce trestního zákoníku, které mají sloužit k jejich ochraně. Z tohoto úhlu pohledu se na sexuální pracovnice pohlíží jako na homogenní skupinu, která je utlačovaná a zotročovaná pasáky a klienty, tudíž potřebují zachránit. Do makro úrovně ale zařazujeme také média, která hrají také velkou roli ve stigmatizaci sexuálních pracovnic na rozdíl od jiných stigmatizovaných skupin, jako jsou například lidé s duševními chorobami. Mediální příběhy, týkající se sexbyznysu, jsou založené více na morálce než na empirických znalostech. Často se v médiích objevují výrazy jako „šlapka“ a „prostitutka“ místo označení „sexuální pracovnice.“ Sexuální pracovnice jsou také obviněny za škody a negativní dopady na nich samotných, protože ony si zvolily „vysoce rizikový životní styl.“ V mezo úrovni se nachází soudnictví a zdravotnictví. V případě soudnictví byl v několika zemích zkoumán jejich vztah se sexuálními pracovnicemi a vyšlo najevo, že soudní systém diskriminuje sexuální pracovnice a popisuje je jako osoby, které si nezaslouží jejich ochranu. Například v Srbsku se srbské sexuální pracovnice, které poskytují sexuální služby na ulici, zobrazují jako osoby, které se vzdaly občanských práv a respektu od většinové společnosti. Tento přístup je pro místní sexuální pracovnice velmi nebezpečný, protože je to vystavuje zvýšené míře násilí. V mnoha zemích jsou práva žen, pracujících v sexbyznysu porušována policií prostřednictvím verbálního obtěžování, veřejného ponižování, nadměrné síly, invazivních prohlídek a neoprávněného zatýkání. Policie v mnoha případech využila mocenského rozdílu mezi sebou a sexuálními pracovnicemi a požadovala peníze nebo úplatky. Další studie zjistily, že jakmile jsou konkrétní osoby identifikovány jako prostituující, jsou ve svých komunitách vystaveny nadměrným zásahům policie, obtěžování, ponižování, a to i když zrovna nepracují. Není se tedy čemu divit, že sexuální pracovnice ve většině studií projevují váhavost nebo absolutní odmítnutí ochranných služeb, protože nedoufají, že by jejich využití vedlo k jejich vítězství. Toto platí zejména u obětí sexuálního napadení, neboť policisté často nabývají dojmu, že sexuální pracovnice nemůže být znásilněna. Výše uváděné odcizení se od ochranných služeb má za následek zvýšenou viktimizaci. Druhá složka mezo úrovně je zdravotnictví. Studie systému zdravotní péče uvádí, že strach z úsudku a názoru poskytovatelů zdravotní péče je hlavním faktorem odpovědným za zanedbání a nesplnění zdravotní péče. Dotazované sexuální pracovnice uvedly obavy, že pokud by prozradily své povolání,

poskytovatelé zdravotní péče by byli fixováni pouze na pracovní rizika na úkor zdravotním problémům, které nesouvisí se sexuální pracovní činností. Některé ženy, které se živí poskytováním sexuálních služeb a tuto skutečnost nahlásily zdravotnímu personálu, se často setkávaly s diskriminací vyjádřenou různými způsoby, včetně používání necitlivého a urážlivého jazyka vůči jejich osobě, zacházení s neúctou nebo ponižování ve veřejných zdravotnických prostorách. Dále se v těchto situacích vyskytovalo odmítnutí poskytnutí péče nebo porušení důvěrnosti. Popsané chování má za následek nejistotu sexuálních pracovníků v případě nutné zdravotní péče a nedůvěru v profesionální setkání se zdravotním personálem. Poslední, mikro úroveň, zahrnuje veřejnost a samotné sexuální pracovnice. S negativními názory se ženské sexuální pracovnice (FSWS – Female Sex Workers) setkávají i ze strany veřejnosti, která přejímá názory, které jsou jim prezentovány státními aktéry, sdělovacími prostředky nebo sociálními institucemi. V případě samotných sexuálních pracovníků existuje studie, která prokazuje, že tyto ženy si vědomě či nevědomě udržují stigmatizující znaky, které souvisí s jejich prací a byly jim přiděleny. To znamená, že si samotné sexuální pracovnice vytváří stigmata přímo mezi sebou. Je tomu tak u skupin, jako pouliční sexuální pracovnice, vykořisťované nebo obchodované sexuální pracovnice, uživatelky návykových látek a etnické menšiny. Tuto hru hrají i eskortní sexuální pracovnice tím, že se mračí na pouliční sexuální pracovnice apod. Stigmatizace probíhá i u skupiny sexuálních pracovníků, které dobrovolně poskytují nechráněný pohlavní styk. Tato skupina je poté popisována ostatními FSWS jako nezodpovědná a ohrožená přenosem pohlavně přenosné infekce (PPI). Z tohoto důvodu je vnímána jako nižší a podřadná u těch sexuálních pracovníků, které používají ochranu při pohlavním styku. Tento typ sociálního distancování vytváří začarovaný kruh, protože si FSWS udržují stereotypy, které je opět vracejí do společenského stigmatu. (Benoit et. al., 2017, s. 4-7)

Obrázek č. 1: Zdroje stigmatu prostituujících žen na makro, mezo a mikro úrovni

Zdroj: Prostitution Stigma and Its Effect on the Working Conditions, Personal Lives, and Health of Sex Workers (17. 11. 2017), online

3.2 Organizovaný zločin

Definice pro organizovaný zločin existuje mnoho a nelze určit jen jednu správnou, která bude aplikovatelná na všechny typy trestných činů, které spadají pod organizovaný zločin. Jednou z možných definic ale může být ta, která popisuje organizovaný zločin jako „skupinové aktivity tří a více osob, mající hierarchické vazby nebo osobní vztahy, které jejich vůdcům umožňují produkovat zisk nebo kontrolovat teritoria či trhy (vnitřní a vnější) pomocí prostředků násilí, zastrahování nebo korupce, obojí v souvislosti s pokračováním v trestné činnosti a infiltrací legitimní ekonomiky.“ (Smolík a kol., 2007, s. 12)

Kovář (2008, s. 124) uvádí hlavní rozdíl mezi **kuplířstvím** dle §189 a **obchodováním s lidmi** dle §168 TZ, což jsou dva nejčastěji se vyskytující organizované trestné činy v souvislosti s prostitucí. Oba trestné činy mají velmi podobnou definici, ve smyslu zlákáni, přinucení, svedení k prostituci. Rozdíl je u obchodování s lidmi, kde obchodovaná osoba splňuje podmínku věku, tedy není starší osmnácti let. Je také potřeba si uvědomit, že samotné provozování prostituce a nabízení sexuálních služeb, ani jejich využívání není trestným činem.

U trestného činu kuplířství jsou trestány osoby nebo osoba, která jinou osobu zláká nebo přiměje k provozování prostituce a použije k tomu převahu a vliv na oběť (např. odebráním cestovního pasu a dokladů u cizinek). Tento nátlak může mít jak psychický

charakter (vyhrožování, ponižování a jiné), tak i přímý fyzický útok na oběť. K tomuto zneužívání moci a nucení oběti do poskytování sexuálních služeb dochází za účelem obohacování se (zejména finančně) na prostituci druhého člověka. (Chmelík, 2003, s. 100)

Jedním z důležitých znaků organizovaného zločinu je také rozdělení rolí všech účastníků tak, že každý člen ví, jaká je jeho úloha, kterou musí plnit. U trestného činu kuplířství se setkáváme s rolemi, které popisuje Chmelík (2003, s. 65):

- Kuplíř – jinak přezdívaný také „*pasák*“, člověk, který nutí ženu k prostituci, ať už psychickým nebo fyzickým nátlakem, organizuje práci, vymezuje pole působnosti a kasíruje zisky, v lepším případě může vystupovat také jako ochránce sexuální pracovnice;
- tipař – „vytypovává“ ženy, které by se eventuelně mohly stát sexuálními pracovnicemi nebo už v sexbyznysu působí;
- náborář – kontaktuje již vybrané dívky a snaží se je zlákat k prostituci, často pod záminkou jiné dobře placené práce (focení apod.);
- dopravce – dopravuje sexuální pracovnice na místo určené k setkání se s klientem nebo do příslušného hotelu, náborář a dopravce přitom často bývá jedna osoba;
- hlídač aut – hlídá auto klienta, kde jsou mu poskytovány sexuální služby, tato osoba se nevyskytuje v každé organizované skupině, záleží na druhu prostituce;
- poskytovatel klíčů – propůjčuje za úplatu svůj byt nebo prostory pro provozování prostituce;
- dohazovač – dohazuje potencionální klienty, za to následně dostane provizi od sexuální pracovnice, kuplíře nebo od klienta;
- padělatel – padělá doklady pro dívky, které jsou určeny pro poskytování sexuálních služeb v cizině.

Kathleen Barry (1995, s. 198) ve své knize dodává, že 80 % až 95 % žen pracujících v sexbyznysu je kontrolováno kuplířem, načež 53 % dotazovaných žen bylo k prostituci přivedeno právě kuplířem. Opomíjeným faktem je, že roli kuplíře nezastává vždy cizí osoba, ale může jím být i otec, přítel nebo bratr ženy.

3.3 Pohlavně přenosné infekce

Je zřejmé, že skupina prostituujících osob je ohrožena pohlavně přenosnými infekcemi (PPI) o něco více, než většinová společnost. Často si ale lidé myslí, že většina osob s diagnózou PPI se pohybuje právě v prostředí prostituce a nabízení sexuálních služeb, ale faktem je, že tyto osoby tvoří podle statistik pouze 10 % všech případů. Nejdůležitější je klást důraz na prevenci PPI tak, aby se omezil počet nakažených osob a tedy i další šíření. Prevence PPI má dva směry, prvním je provozování bezpečného chráněného pohlavního styku tak, aby se infekce nemohla dostat do těla sexuální pracovnice a dalších akterů. Toho lze docílit pomocí terénních programů, které se starají o co největší povědomí chráněného sexu mezi sexuálními pracovníci pomocí brožurek, letáčků nebo rozdáváním kondomů. Druhým směrem je zvyšování odolnosti imunitního systému, aby v případě nákazy byl schopen se s infekcí vypořádat. Zvyšovat obranyschopnost můžeme například zdravým životním stylem, zdravou stravou, dostatečným pohybem nebo přísunem potřebných vitamínů. (Malinová, 2005, s. 256-257)

Prostituující osoby se mohou setkávat s celou řadou onemocnění, jako je například syfilis, kapavka nebo HIV/AIDS.

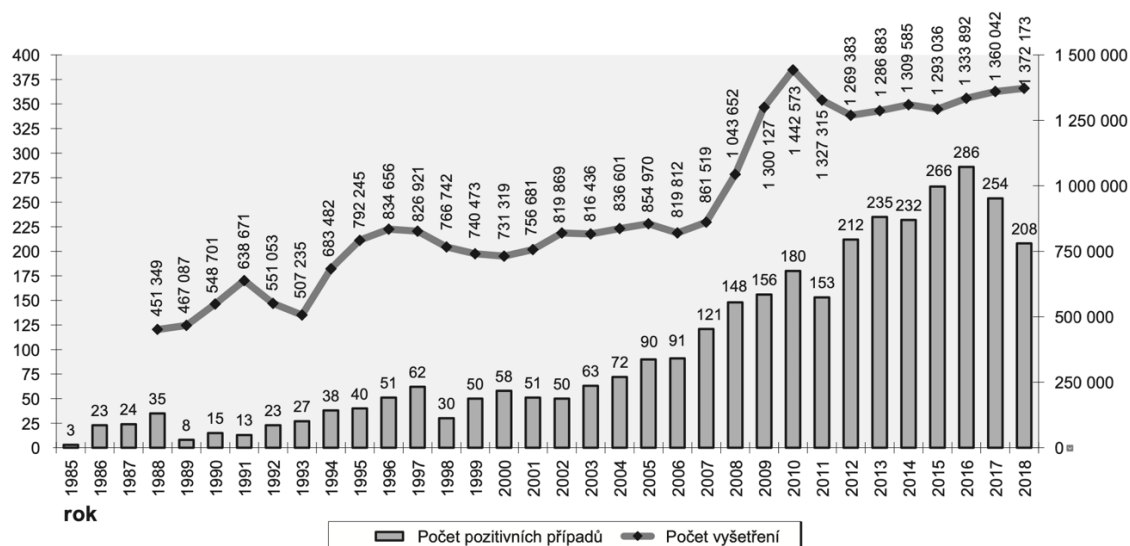
V případě **syfilis** jde o infekční chorobu, která se nejčastěji přenáší právě pohlavním stykem. V takovém případě se jedná o „*získaný syfilis*.“ V malém procentu se ale může stát, že se onemocnění přeneso z matky na dítě již v prenatálním období, potom se jedná o „*vrozený syfilis*.“ Také může dojít k přenosu skrz krev (hlavně v rozvojových zemích) nebo přes injekční stříkačky uživatelů návykových látek. Právě uživatelé návykových látek, kteří drogy užívají intravenózně patří společně s prostitutí do nejvíce ohrožené skupiny. Syfilis se projevuje nejprve vytvořením léze, zejména na genitáliích nebo na rtu, která přechází ve vřed a zároveň se mohou vyskytovat i vysoké horečky. (Běhalová, 2007, s. 18-19)

Další onemocnění, které se může vyskytovat u sexuálních pracovníků, je **kapavka**. Kapavka je onemocnění, které postihuje zejména močovou trubici a vylučovací ústrojí. Rozlišujeme ženskou a mužskou kapavku, z důvodu odlišného průběhu nemoci. U žen má kapavka často asymptomatický průběh, což znamená, že nemoc nedoprovázejí žádné potíže, které by naznačovaly, že je něco v nepořádku. Proto je velmi důležité v případě kapavky myslet na prevenci a chráněný pohlavní styk kondomem, jinak žena může dále nevědomě šířit nemoc mezi své klienty. (Zímová, Zíma, 2013, s. 72)

Nejvíce závažné onemocnění, které může ženy v sexbyznysu postihnout, je **HIV/AIDS**. HIV je vir, který napadá imunitní systém a v tomto důsledku se jedinci může projevit syndrom získané imunitní nedostatečnosti neboli AIDS. Toto onemocnění se projevuje nejrůznějšími infekcemi, nádory, což značí porušení imunitního systému. HIV má také snadnější proniknutí do organismu v případě dalších doprovázejících pohlavních chorob, které samy o sobě snižují obranyschopnost. Místo vzniku AIDS je Afrika, čemuž nasvědčuje i fakt, že 30 – 85 % prostitutek zde může být infikováno. (Běhalová, 2007, s. 28)

Situaci s počty HIV pozitivních osob v České republice a zároveň vykonaných vyšetření popisuje graf č. 1, který zahrnuje občany České republiky a cizince s dlouhodobým pobytem na našem území. Z grafu můžeme zjistit, že se České republice daří patřit mezi státy Evropy s nízkým počtem infikovaných osob HIV/AIDS. V roce 2018 bylo zjištěno 208 HIV pozitivních případů, což bylo méně než v předešlých šesti letech. Tento pokles se týkal zejména mužů, kteří měli pohlavní styk s muži, což je nejrizikovější skupina. Z těchto 208 případů bylo pouze 22 žen (10,6 %). Ve stejném roce bylo také zjištěno 38 nových případů AIDS u HIV pozitivních osob. (Malý a kol., 2019, s. 314-315)

Graf č. 1: Počet vyšetření a počet HIV pozitivních v České republice v jednotlivých letech

Zdroj: Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2018 (2019), online

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ VLIVU PROSTITUCE NA ŽIVOT ŽENY

Empirická část bakalářské práce se věnuje výzkumnému šetření, které vychází z teoretické části práce a zjišťuje míru vlivu poskytování sexuálních služeb na osobní život ženy. Následující podkapitoly popisují metodologická východiska, tedy cíl práce, metody výzkumu a sběru dat a výběr respondentek. Další podkapitoly dále uvádí charakteristiky respondentek a samotnou interpretaci získaných dat od sexuálních pracovníků.

4.1 Metodologická východiska

Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, do jaké míry má poskytování sexuálních služeb vliv na osobní život ženy, která aktuálně provozuje prostituci a propojit zjištěná data s teoretickou částí bakalářské práce.

Pro dosažení cíle výzkumného šetření bylo potřeba stanovit si hlavní výzkumnou otázku, která zní: **Jaký vliv má prostituce na osobní život ženy?**

Výzkumná metoda sběru dat

Z hlediska tématu práce a zaměření výzkumného šetření byla zvolena kvalitativní forma výzkumu. Kvalitativní výzkum se podle Hendla (2012, s. 49) vyznačuje tím, že člověk, který provádí výzkumné šetření, navazuje delší a intenzivnější kontakt s výzkumným vzorkem a využívá při tom méně standardizované metody výzkumu. Důležité je pozorování, sběr dat z videonahrávek, audionahrávek, fotografie, deníky, komentáře apod. Výzkumník se tak snaží co nejvíce pochopit každodenní život zkoumaných osob. Cílem kvalitativního výzkumu je pochopit jednání zkoumaných osob, jejich vztahy a myšlení.

Pro tuto bakalářskou práci bylo zvoleno narativní interview. Narativní interview je podle Hendla (2012, s. 176) metoda, kdy dotazovaná osoba neodpovídá na cílené otázky připravené od výzkumníka, nýbrž je vyzývána výzkumníkem k vyprávění svého příběhu nebo části své biografie. Tento typ výzkumu se využívá ve chvíli, kdy si není výzkumník jistý, že by na důležité otázky dostal odpověď z důvodu citlivosti tématu, proto dává dotazované osobě volnost s tím, že je větší pravděpodobnost získat odpověď k určité situaci nebo období života. Narativní interview má celkem 3 části. V první části

je potřeba dotazovanou osobu stimulovat, tedy povzbudit ji k vyprávění a konkretizovat období života, o kterém chce výzkumník slyšet více. Zároveň je důležité získat si důvěru dotazované osoby. Druhou část tvoří samotné vyprávění bez přerušování výzkumníka, je možné použít návodné otázky, pokud dotazovaná osoba neví o čem vyprávět. Třetí část rozhovoru je věnována dotazování výzkumníka na určité rozpory ve vyprávění a je snaha osvětlit nejasné výpovědi dotazované osoby.

Švaříček a Šedová (2007, s. 158-160) mimojiné říkají, že mimo rozhovor je důležité všimnout si vnějších projevů výzkumného vzorku, tedy zapojit do výzkumného šetření i pozorování, aby mohl výzkumník získat ucelený pohled na danou problematiku a pochopit výpověď dotazované osoby.

Abych vystihla cíl výzkumu a zjistila potřebná data, již dopředu jsem si vytyčila důležitá témata, která budou ve vyprávění sexuálních pracovnic klíčová. Využila jsem metodu třídění dat podle Hendla (2012, s. 211), který hovoří o kategoriálním systému. Hlavním úkolem kategoriálního systému je snížení množství dat, které zjistíme z rozhovoru, dokumentu nebo pozorování. Tyto systémy se můžou vytvářet až po nasbírání potřebných dat, nebo se navrhuji předem s tím, že je možné je upravovat podle zjištěných informací. Výsledkem je rozřazení nasbíraných dat k určitým nadpisům vystihující obsah sdělení.

Pro toto výzkumné šetření jsem si tedy dopředu stanovila kategorie, ke kterým byly připraveny návodné otázky, které pomůžou respondentkám s vyprávěním svého příběhu. Také to jsou otázky, které mohou být pro toto výzkumné šetření užitečné a nemusí u všech respondentek zaznít svévolně:

1. kategorie: vztah s rodinou a okolím

- Jak vnímá okolí působení ženy v prostituci?
- Jaká byla reakce rodiny?
- Změnil se tím vztah s blízkým okolím a s rodinou?

2. kategorie: prostituce a partnerství

- Jaký je rozdíl mezi partnerskými vztahy před prostitucí a nyní?
- Jak vnímá partner/partnerka klientelu?

3. kategorie: komunikace s úřady a pomáhajícími organizacemi

- Jaké pomáhající organizace navštěvujete?

- S jakým přístupem sociálních pracovníků nebo úředních zaměstnanců se setkává sexuální pracovníce?

4. kategorie: volný čas

- Co běžně děláte ve svém volném čase?
- Čím se liší volný čas před prostitucí a nyní?
- Je něco, co byste ve svém volném čase chtěla dělat více a něco, co byste naopak chtěla omezit?

Výzkumný vzorek, instrukce a průběh rozhovorů

Výzkumného šetření se zúčastnily celkem čtyři respondentky. Všechny respondentky nebyly osloveny mnou napřímo, ale blízkým člověkem, kterého znají a přes kterého jsem dostala svolení se s nimi spojit. Výběr oslovených osob se řídil těmito kritérii: žena, aktuálně provozující jakýkoliv druh prostituce ve věku 20 až 35 let ochotna poskytnout mi náhled do jejího života formou vlastního vyprávění.

Aktuálním vybraným sexuálním pracovnícím v tomto výzkumném šetření předcházelo více pokusů spojit se s vhodnými potencionálními respondentkami.¹ Nakonec jsem se rozhodla kontaktovat mou blízkou osobu, která byla v kontaktu se ženou vykonávající sexuální služby. Nejprve mi byla nabídnuta možnost odeslat slečnám dotazníky, z důvodu větší anonymity. Nakonec se mi povedlo přesvědčit oslovené ženy o stoprocentní anonymitě rozhovorů a bylo možné realizovat online setkání s každou oslovenou ženou. Pro online setkání jsem se rozhodla z důvodu přetrvávající pandemie a nouzového stavu.

S každou z vybraných respondentek jsem se spojila zvlášť online přes videokomunikační službu Google Meet. Bohužel jsem nedostala od respondentek souhlas k zapnutí kamery ani k nahrávání rozhovoru. Po celý čas rozhovorů jsem si proto dělala poznámky.

Samotný rozhovor měl několik částí. V první části jsem se představila, vysvětlila z jakého důvodu bude uskutečněn rozhovor a co zkoumá tato bakalářská práce. Důležité

¹ V lednu roku 2021 jsem emailem oslovila pražskou pobočku organizace Rozkoš bez rizika z.s. s prosbou o kontaktování jejich klientek pro rozhovor. Na tento email jsem bohužel nedostala odpověď. V březnu téhož roku jsem se tedy rozhodla do organizace zavolat. Po telefonu mi bylo sděleno, že pro vysoký zájem a kvůli tehdejší situaci nouzového stavu není možné mne spojit s jejich klientkami. Byl mi nabídnut zpoplatněný rozhovor se sociální pracovníci pražského centra Rozkoš bez rizika z.s. Této nabídky jsem nakonec z časových důvodů nevyužila.

bylo navodit příjemnou atmosféru a získat si důvěru respondentek, což nebylo jednoduché, protože jsem samotné ženy neviděla a nemohla jsem tedy sledovat jejich reakce na to, co říkám. V další části rozhovoru jsem respondentky požádala o představení se a vysvětlení, jak se k prostituci dostaly – nebyly požadovány žádné konkrétní informace o jménech ani místech působení. Z těchto informací o respondentkách jsem poté sestavila krátkou charakteristiku jednotlivých žen. Po představení jsem respondentky vyzvala k vyprávění větou: *“Ted’ mi můžete vyprávět o období Vašeho života, ve kterém se momentálně nacházíte. Budu ráda, když budete zmiňovat i detaily, ale to, co budete chtít říct, nechám na Vás.”* V poslední části jsem se doptávala respondentek na skutečnosti, které byly v příběhu zmíněny a bylo potřeba je dovysvětlit. Zároveň jsem se snažila dojít k tématům, které jsem si stanovila na začátku výzkumného šetření.

Limity tohoto výzkumného šetření vnímám ve smyslu velmi citlivého tématu, kdy bylo těžké se spojit s potenciálními respondentkami kvůli prozrazení jejich identity. S tím souvisí i nemožnost pozorovat vnější projevy respondentek, protože mi respondentky nedaly souhlas k zapnutí kamery, nebylo mi tedy umožněno pozorovat jejich projevy při vyprávění. Také jsem přesvědčena, že v době mimo pandemii a nouzového stavu by bylo jednodušší oslovit ženy a realizovat s nimi plnohodnotný rozhovor tváří v tvář.

4.2 Charakteristika respondentek

Charakteristiky jednotlivých respondentek vznikaly z první fáze rozhovoru, kdy jsem respondentky vyzvala k představení se. Důležité pro mne byly informace jako je věk, druh prostituce, vstup do sexbyznysu apod.

Respondentka č. 1 - Anna

Respondentce č. 1 je 23 let, je české národnosti a nabízí sexuální služby v prostorách, kde se denně střídá s dalšími sexuálními pracovníci, tedy vykonává privátní prostituci. Zároveň je respondentka č. 1 studentkou vysoké školy ekonomického zaměření. K prostituci se dostala skrz inzerát na Facebooku, který nabízel práci hostesky na automobilových závodech. Po odeslání údajů a svých fotek obdržela po pár dnech email s odpovědí a zároveň nabídkou k poskytování sexuálních služeb. I když zpočátku nabídku odmítala, nakonec se rozhodla pro vstup do prostituce. Nikdo jí k tomu tedy

nenutil, rozhodla se sama a hlavní důvod uvádí potřebu přivydělat si při studiu na vyšší standard. Eskortní služby nabízí teprve 9 měsíců a odejít se v nejbližší době nechystá.

Respondentka č. 2 - Petra

Respondentce č. 2 je 29 let, je české národnosti a čtvrtým rokem poskytuje sexuální služby v masážním salonu. V minulosti studovala vysokou školu, kterou nedokončila a momentálně je prostituce jejím jediným příjmem. K prostituci se dostala přes kamarádku, která v současné době už sexuální služby neposkytuje. Ráda by v budoucnu s prostitucí skončila, našla si přítele a založila rodinu, po které moc touží. Momentálně se stará o dva psy, kterým se ráda věnuje ve svém volném čase.

Respondentka č. 3 - Zuzana

Respondentce č. 3 je 34 let, je slovenské národnosti a momentálně nabízí sexuální služby v erotickém klubu. Dříve provozovala prostituci na ulici, kde ale sehnat práci kvůli městským vyhláškám bylo stále těžší a těžší a také se tam necítila příliš bezpečně. Prostituci tedy provozuje celkem tři roky. Respondentka č. 3 žije sama se svým čtyřletým synem, kterému se snaží věnovat, ale zkloubit práci a starání se o syna je náročné. S otcem dítěte si prožila domácí násilí, které ji poznamenalo a ovlivňuje jí v jejím životě doteď. Ráda by si sehnala jinou práci, nemá ale dostatečné vzdělání a vydělat si peníze prostitucí na umoření dluhů je pro ni momentálně nejjednodušší cesta.

Respondentka č. 4 - Klára

Respondentce č. 4 je 24 let, je české národnosti a nabízí eskortní služby. Má zkušenosti s eskortními službami jak v zahraničí, tak u nás v České republice. Většinou to probíhá tak, že si jí objednají bohatí klienti, většinu času ze severských zemí. Poskytuje ale tyto služby i u nás v České republice, opět bohatším klientům, kteří ji berou na drahé dovolené apod. Hlavním důvodem provozování prostituce je záliba v cestování a poznávání nových lidí a kultur. Díky eskortu si může respondentka dovolit drahé věci a dovolené, na které by si běžnou prací nevydělala. Tyto služby nabízí druhým rokem a zatím se nechystá práci měnit. Ve svém volném čase se ráda učí cizí jazyky a sportuje.

4.3 Analýza a interpretace zjištěných dat

Tato podkapitola znázorňuje vyhodnocení zjištěných dat z narativních vyprávění vybraných sexuálních pracovníků. Jak již bylo popsáno v podkapitole 4.1, ve třetí fázi rozhovoru, kdy je čas na doptávání se respondentek hlouběji, jsem se snažila soustředit na již vytyčené kategorie. O všech kategoriích se respondentky samy zmínily, kromě kategorie 3. komunikace s úřady a pomáhajícími organizacemi. Zároveň se během vyprávění respondentek objevovaly nové kategorie, které byly přínosné a důležité pro toto výzkumné šetření. Nakonec se v analýze neobjevila kategorie 4. volný čas, která neposkytla důležité informace pro toto výzkumné šetření. Pro větší přehlednost jsou respondentky označeny náhodnými jmény: Anna (respondentka č. 1), Petra (respondentka č. 2), Zuzana (respondentka č. 3) a Klára (respondentka č.4) viz. charakteristiky respondentek.

Začátky s prostitucí a první dojmy

„vůbec jsem nevěděla, co mám dělat, bylo mi z toho na začátku špatně,“ uvedla Anna. Zároveň ale dodává, že si to sama vybrala, tak nemůže nikomu vyčítat, jak hrozně se na začátku cítila. *„Měla jsem psychický problémy, bylo to těžký.“*

Podobné pocity popisovala i Petra, která uvedla *„to víte, že to není vysněná práce všech lidí, moje taky ne. Na druhou stranu, kde vám daj tolik peněz za tak krátkou dobu. Prostě zatnete zuby a časem si zvyknete, teď už to nevnímám jako dřív.“* Petra také popisovala myšlenky, které se jí honily v hlavě úplně poprvé. Uváděla pocity studu a hanby, které nikdy předtím nezažila. Zároveň ale dodala, že tento pocit po čase zmizel a ona začala brát svou práci za běžnou.

Zuzana popisovala vstup do prostituce jako jeden z nejtěžších momentů v jejím životě. Nikdy si svůj život takhle nepředstavovala, *„bohužel dluhy se samy nezaplatí, a hlavně neživím jenom sebe, ale taky syna.“* Stejně jako Petra zmiňovala vysoké finanční ohodnocení za krátkou dobu, což pro ni bylo rozhodujícím faktorem vstupu do prostituce. Podobným důležitým prvkem pro vstup do prostituce byla pro Kláru nezávislost a peníze, *„jasně, že to na začátku bylo divný. Styděla jsem se, byla jsem uzavřenější. Nikdo vám neřekne, co máte dělat a jak se máte chovat.“* Zároveň ale přiznala, že byla ochotná všechny negativní emoce ignorovat, vzhledem k pozitivům této práce (finanční ohodnocení).

Reakce rodiny a okolí

Anna uvedla, že její rodina neví o poskytování sexuálních služeb. „*Nedovedu si představit jim to říct. Máme spolu dobrou vztah, nechci to ničit. Navíc to nechci dělat navždycky, tak proč bych si tím měla zničit vztah s rodičema.*“ Pro Annu je rodina velmi důležitá a i když ví, že jí mají rádi, nemyslí si, že by to jejich vztah nezměnilo. Také doufá, že to po celou dobu provozování prostituce zůstane jejím tajemstvím, „*sama před sebou si tu práci obhájím, ale bylo by mi fakt nepříjemný, kdyby to věděl někdo z mých kamarádů nebo lidí, který znám.*“

Petra měla téměř totožnou odpověď, i když se s rodiči už moc nestýká. „*Pořád mi záleží na tom, co si o mně myslíš, i když se vidíme málo. Asi bych se propadla do země, kdyby to o mně věděli.*“

Zuzana mluvila nejvíce o názorech a reakcích okolí, „*strašně mě to štve. Někdo tu práci dělat musí, to ze mě ještě nedělá špatného člověka ne? Lidé z mého okolí na mě vždycky tak blbě koukají, tady se všechno rozkřikne hned, neutajíte nic.*“ Také prozradila, že má pocit, že už se těchto pohledů okolí nikdy nezbaví. I v momentě, kdy by dělala jinou práci a prostituce by byla minulostí, tuto skutečnost už od sebe neoddělí. Co se týče její rodiny, svěřila se, že její rodiče o prostituci ví, „*Řekla jsem jim to, nechci jim lhát. A teď se nestýkáme. Vlastně mě to mrzí, ale co mám dělat.*“

Klára žije sama, rodiče se rozvedli, když jí bylo 5. S otcem se velmi dlouho neviděla, takže o prostituci neví a respondentka nemá ani v plánu mu o tom povědět. S matkou má dobrý vztah, i když to na začátku bylo těžké, „*řekla jsem jí to, už mě nebavilo mít tajnosti. Vždycky jsem jí říkala všechno, mám jenom jí, s tátou se nevidám. Nejdřív to pro ní bylo náročné, ale smířila se s tím.*“ Pro matku respondentky je hlavní, aby její dcera byla spokojená. Také je pro ní občas náročné vyrovnat se s tím, co si o ní myslí okolí, „*Já nevím jestli to vědět, s nikým o tom nemluvim. Teda kromě kamarádek, který na ty dovolené jezdí většinou semnou a který sem teda poznala v téhle branži. Ale je mi jasný, že to musí lidem vrtat hlavou.*“ Po krátkém zamyšlení dodala, že je jí vlastně jedno, co si o ní lidé myslí, i když má občas slabší chvíli a přemýšlí nad tím.

Vztahy a partnerství

Anna uvedla, že v minulosti před prostitucí pár vztahů měla, ale nejednalo se o nic vážného. Momentálně je svobodná, žádný vztah nehledá a ani si nemyslí, že to je při provozování prostituce možné. „*Nemám na vztahy čas, práce, škola, je toho hodně.*“

A vlastně si ani nemyslím, že by se nějaký kluk byl schopný vyrovnat s tím, že je jeho holka na privátu.“

Petra se naopak o vztazích příliš nezmínila, *„od té doby, co dělám tuhle práci, jsem měla pár krátkodobých vztahů, ale nic z toho nebylo vážný a nevyšlo to. Chtěla bych partnera, ale teď to pro mě nemá moc význam.“*

Zuzana se při rozhovoru otevřela o vztahu s otcem svého syna, se kterým si prožila domácí násilí. Od té doby vztah neměla a uvádí, že na to momentálně nemá ani čas, ani myšlenky. Domácí násilí jí velmi poznamenalo a změnil se i její vztah k mužům, *„Jsem opatrná, jak v soukromém životě, tak v tom pracovním. Nikoho si nenechám pustit moc blízko k tělu, to je moje pravidlo.“*

Klára mluvila o svých vztazích, které měla před provozováním prostituce, od té doby vážný vztah neměla. Naopak ale mluvila o specifických vztazích se svými klienty, *„Občas jsou to i celkem hezký chlapi, párkrát se mi stalo, že jsem do nich byla zakoukaná, ale ne zamilovaná.“* Klára ale také dodala, že určitě nehodlá tuto práci dělat navždy. Až přijde vhodný čas a správný člověk, s prostitucí určitě skončí. Zatím ale nepotkala nikoho, kvůli komu by byla ochotná zanechat své práce.

Klientela a pravidla

Respondentky se nejvíce vyjadřovaly ke klientele a svým nastaveným pravidlům, která jsou pro ně při práci velmi důležitá. Například Anna, stejně tak jako všechny ostatní respondentky uvedla, že je pro ni rozhodující použít při pohlavním styku ochranu, *„Bez kondomu bych si fakt netroufla s někým jít. Je to riziko.“* Anna také dodala, že by nikdy nepřijala opilého nebo neupraveného klienta, *„Výhodou je, že my tady na privátu máme dole malou kameru, takže ho vidíme ještě dřív, než přijde. A taky je super, že vám nikdo nenařizuje, s kým budete a nebudete spát. Je to naše volba.“*

Petra mluvila o nastavených pravidlech jako o něčem, co je v této práci nutností. Žena musí přesně vědět, co chce a co nechce, na co je ochotná přistoupit a co za každé situace odmítá, *„Jakmile nemá holka svoje pravidla, tak je to špatný. Já třeba nikdy nedělám anál a prostě mě nikdo nepřemluví. Kondom je samozřejmost.“* Také dodává, že pokud se jí něco nelíbí a s něčím nesouhlasí, okamžitě se ozve a dá svůj názor najevo. Petřina klientela je převážně stálá, což je pro ni mnohem lepší, protože už ví, co má čekat a zároveň se snaží ke svým stálým klientům chovat mile, *„Když vim, že přijdou zase*

a zaplatěj mi, tak jsem na ně milá. Ale taky záleží, jak se ke mně chovají. Jak oni na mě, tak já na ně.“

Zuzanina minulost s bývalým partnerem značně ovlivňuje nynější vztah ke svým klientům. Obzvláště upozorňuje na časté nevhodné chování svých klientů, jako například nepřiměřená hrubost a použití síly, praktiky nebo arogance, „*Oni sem snad choděj dělat věci, na který by jim žádná holka venku nekeřvla, jinak nevim.*“ V této době si Zuzana již umí hlídat svá pravidla a hranice, které jsou pro ni důležité, dřív tomu tak ale nebylo, „*když byl na mě milej a netlačil, občas jsem povolila a nebyla jsem takovej pes.*“ Toto mírnější chování Zuzana vysvětluje nízkým sebevědomím, se kterým stále bojuje.

Klára vnímá svoji klientelu ze všech respondentek nejpozitivněji, „*všichni nejsou tak špatný. Oni si tolik nedovolí, když viděj, že si nenecháte nic líbit.*“ Také ale dodala, že měla i dost špatných zkušeností s klienty, zejména z hlediska praktik, které klienti vyžadovali. „*Ochrana je fakt nejvíc důležitá. I když to vždycky zkusej, netroufnu si. Dokonce mi za to nabízeli i víc peněz, ale to fakt ne.*“

4.4 Shrnutí výzkumného šetření

Všechny čtyři respondentky uvedly negativní zážitky při vstupu do prostituce. I když žádná respondentka nebyla nucena k prostituci a tuto cestu si z různých důvodů sama vybrala, začít poskytovat sexuální služby bylo náročné a nerady na to vzpomínají. Nejčastěji respondentky zmiňovaly pocity studu a hanby. Zároveň největším motivátorem k poskytování sexuálních služeb pro ně byla finanční odměna.

Dvě ze čtyř respondentek se o působení v prostituci své rodině ani blízkým nezmínily vůbec. Jako hlavní důvod uvádějí strach z nepochopení a odsouzení. Také hraje opět velkou roli pocit studu. Tři ze čtyř respondentek mají s rodinou dobrý vztah, z nich se ale pouze jedna respondentka svěřila o prostituci matce. Podle vyprávění respondentek se dá také říct, že je trápí odsouzení okolí. Jedna z respondentek uvedla, že má pocit, že jí okolí bude brát jako prostitutku navždy.

Všechny respondentky momentálně nemají žádný vážný nebo jiný vztah ve svém soukromém životě. Všechny se shodly, že v období nabízení sexuálních služeb pro ně z různých důvodů není možné vést smysluplný partnerský vztah. Zazněly důvody jako je netolerance ze strany partnera nebo málo času.

Všechny respondentky hovořily o klientech ve vztahu k pravidlům, která mají nastavená a jsou pro jejich práci důležitá. Všechny respondentky řekly, že při pohlavním

styku je pro ně ochrana samozřejmostí. Také se ohlížejí na stav, ve kterém za nimi klient přijde a podle toho se rozhodnou, jestli ho přijmou nebo nikoli.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo nejprve stanovit teoretická východiska související s prostitučním chováním, a dále zjistit vliv prostituce na psychiku a sexualitu ženy. První kapitola bakalářské práce vymezovala pojem prostituce z pohledu různých autorů a také se věnovala právním stanoviskům jak České republiky, tak i dalších států. Existuje totiž několik přístupů, jak může být prostituce chápána, od nizozemského modelu, až po švédský, který má za cíl prostituci zcela vymýtit. První kapitola se dále zaměřila na rozdělení druhů prostituce podle různých kritérií, jako je místo poskytování sexuálních služeb a soustředí se také na osobu sexuální pracovnice a její charakteristiku.

Druhá kapitola pojednávala o sociální práci s vybranou skupinou sexuálních pracovnic. Hlavním cílem sociální práce je harm reduction, neboli zmírňování škod. Tento přístup je důležitý z hlediska uvědomění si, že tento rizikový jev nelze z naší společnosti vymýtit, proto je zásadní soustředit se zmenšení dopadu tohoto jevu na celkovou společnost. Dále kapitola členila sociální práci podle místa působení sociálních pracovníků a také podle působení sexuálních pracovnic na streetwork, sociální práci v podnicích, kde jsou poskytovány sexuální služby a na institucionální pomoc, kam patří pomáhající organizace.

Třetí kapitola se soustředila na možné zdroje nerovnováh prostituujících žen, čímž může být společenské stigma, organizovaný zločin nebo pohlavně přenosné infekce. Z výzkumného šetření můžeme říci, že společenské stigma se potvrdilo jako možný zdroj nerovnováhy u prostituujících žen bez ohledu na druh prostituce a místo poskytování sexuálních služeb. Také pohlavně přenosné infekce hrají důležitou roli, vzhledem k tomu, že všechny sexuální pracovnice ve výzkumném šetření potvrdily používání ochrany bez výjimky.

Poslední kapitola byla věnována samotnému výzkumnému šetření, které si kladlo za cíl zjistit vliv prostituce na osobní život ženy a propojit zjištěná data s teoretickou částí práce. Výzkumné šetření bylo provedeno formou narativního vyprávění sexuálních pracovnic. Výzkumného šetření se zúčastnily celkem čtyři sexuální pracovnice. Z narativního vyprávění byly sestaveny čtyři kategorie, které byly stěžejním zdrojem pro naplnění cíle bakalářské práce. Ze zjištěných dat se dá říci, že prostituce ovlivňuje každou ze sexuálních pracovnic i v případě, že si tuto cestu samy zvolily. Největším zdrojem nerovnováh je společenské stigma, které může hrát velkou roli v životě ženy i po ukončení poskytování sexuálních služeb. Dále je ovlivňujícím faktorem rodina,

konkrétně strach svěřit se nejbližším o prostituci. Sexuální pracovnice se obávají narušení dobrého vztahu se svou rodinou a blízkými, což může být nevratné. V neposlední řadě je to klientela, která má velký podíl na psychickém stavu žen v sexbyznysu, zejména pak její chování, praktiky a nároky na ženy (nepoužití ochrany apod.). Nejtěžším se zdá být udržení si partnerského vztahu, kde je největší překážkou netolerance partnera k poskytování sexuálních služeb a málo volného času v životě ženy. Za pozitivní můžeme brát stanovené hranice sexuálních pracovnic, o kterých mluvily všechny respondentky výzkumného šetření.

Bakalářská práce by mohla sloužit sociálním pracovníkům, kteří se v jejich zaměstnání mohou setkat jak s osobami poskytujícími sexuální služby, tak s jejich rodinami nebo dalšími aktéry tohoto rizikového jevu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

BARRY, Kathleen. *The Prostitution of Sexuality*. NYU Press, 1995. ISBN 978-0814712771.

BENOIT, Cecilia., et. al. *Prostitution Stigma and Its Effect on the Working Conditions, Personal Lives, and Health of Sex Workers*. The Journal of Sex Research. University of Victoria, 2017, 1-15. ISSN 0022-4499. Dostupné z: doi:10.1080/00224499.2017.1393652.

BĚHALOVÁ, Martina. *Sexuálně přenosné infekce v ČR – přehled a trend výskytu*. Praha, 2007. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Ústav epidemiologie.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.

HAVELKOVÁ, Barbara a Blanka BELLAK-HANČILOVÁ, ed. *Co s prostitucí?: veřejné politiky a práva osob v prostituci*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-149-7.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.

HRABÁLEK, Martin, SMOLÍK, Josef, Tomáš ŠMÍD a Vladimír VAĐURA, ed. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4438-8.

CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6.

KALINA, Kamil. *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1411-0.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 7. vyd., V SPN vyd. 2., rozš. a dopl. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2005. ISBN 80-7235-272-5.

KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. Jessenius. ISBN 978-80-7345-161-5.

KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. *Sociální patologie*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. ISBN 978-80-7435-080-1.

KUTÁLKOVÁ, Petra, Hana MALINOVÁ, Jana POLÁKOVÁ, Lucie ŠÍDOVÁ a Jan LOSENICKÝ. *Tak tohle ne!: analýza násilí v sexbyznysu a jeho řešení*. Brno: Rozkoš bez rizika, 2016. ISBN 978-80-260-9638-2.

MALINOVÁ, Hana. *Sociální práce s ženami, které poskytují placené sexuální služby*. In: MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. s. 251–266. ISBN 80-7367-002-X.

MALINOVÁ, Hana a Lucie ŠÍDOVÁ. *Ženy poskytující placené sexuální služby*. In: NEDĚLNÍKOVÁ, D., a kol. *Metodická příručka pro výkon terénní sociální práce*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

ONDRÁŠEK, Stanislav, Zuzana ŘIMNÁČOVÁ a Alena KAJANOVÁ. *Životní styl žen v privátním sexbyznysu a jejich (sebe)reflexe*. Praha: NLN, 2018. ISBN 978-80-7422-672-4.

PHETERSON, Gail. *The Whore Stigma: Female Dishonor and Male Unworthiness*. Social Text. Duke University Press, 1993, (37), 39-64. ISSN 0164-2472.

SOCHŮREK, Jan. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie*. Liberec: Technická univerzita, 2001. ISBN 80-7083-495-1.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VANÍČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1138-9.

VÁLKOVÁ, Tereza. *Prostituce z pohledu trestního práva a otázka její regulace*. Olomouc, 2015. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce JUDr. Bronislava Coufalová, Ph.D.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

ZIKMUNDOVÁ, Martina. *Terénní sociální práce s osobami poskytujícími placené sexuální služby*. In: KLÍMA, Petr, ed. *Kontaktní práce: antologie textů České asociace streetwork*. 2. vyd. Praha: Česká asociace streetwork, 2009. s. 121–126. ISBN 978-80-254-4001-8.

Internetové zdroje

Centrum Jana. In: *centrumjana.cz* [online]. ©2021 [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://www.centrumjana.cz/>.

KOTEC o. p. s. In: *kotec.cz* [online]. ©2021 [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <http://www.kotec.cz/>.

La Strada: O nás. In: *strada.cz* [online]. ©2015 [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://www.strada.cz/cz/o-nas>.

MALÝ, Marek, Vratislav NĚMEČEK a Hana ZÁKOUCKÁ. Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2018. *Zprávy centra epidemiologie a mikrobiologie* [online]. Praha: SZÚ, 2019, 28(8), 314-327 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/CeM/HIV_AIDS/rocni_zpravy/2018/Vyrocní_zprava_o_vyskytu_a_sireni_HIV_AIDS_v_CR_v_roce_2018.pdf.

Nelegální ekonomika v ČR (09. 06. 2005). In: *czso.cz* [online]. ©2005 [cit. 2021-02-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/nelegalni_ekonomika_v_cr_09_06_2005.

OCISKOVÁ, Marie., et. al. Stigmatizace a sebestigmatizace u pacientů se schizofrenií. *Česká a Slovenská psychiatrie* [online]. 2014, 5(110), 250-258 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: http://www.cspsychiatr.eu/dwnld/CSP_2014_5_250_258.pdf.

PECHOVÁ, Eva. *Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování*. La Strada Česká republika, 2007. Dostupné z: http://www.strada.cz/images/Publikace/Ohrozene/migrace_z_viet.pdf.

Poradna Magdala. In: *praha.charita.cz* [online]. ©2021 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://praha.charita.cz/sluzby/magdala/>.

Prostituce zažívá přelom. Ženy opouštějí ulice. In: *tyden.cz* [online]. ©2007 [cit. 2021-01-05]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/prostituce-zaziva-prelom-zeny-opousteji-ulice_15658.html.

Resocializace. In: *encyklopedie.soc.cas.cz cz* [online]. ©2017 [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Resocializace>.

Resocializace prostitutek. In: *spolekproochranuzen.cz* [online]. ©2019 [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://dragif.com/data/pdf/a/WYH.pdf>.

Rozkoš bez rizika: Kdo jsme. In: *rozkosbezrizika.cz* [online]. ©2021 [cit. 2021-02-19]. Dostupné z: <https://rozkosbezrizika.cz/kdo-jsme/>.

Tampep: Who we are. In: *tampep.eu* [online]. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <https://tampep.eu/about-tampep/>.

ZÍMOVÁ, Jana a Pavel ZÍMA. Kapavka – gonorrhoea, aktuálně a v přehledu (3. část). *Urologie pro praxi* [online]. 2013, 14(2), 72-76 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <http://www.solen.cz/pdfs/uro/2013/02/07.pdf>.